

۱۲ شهریور نجه تشکیل اولوندور؟

آقای پیشه وری ایله آقای شبستری آراسیندا آپاریلان اوزون مذاکره و مکاتبه دن سونرا نهایت آقای پیشه وری آژیر روزنامه سینی موقتاً یولداشلارینین اختیارینا قویوب شهریورین اوللرینده تبریزه گلمله فرقه میزین تشکیلی ایچون بیرنجی قدم گۆتورولموش اولدو.

بوگون فرقه میزین ارکانینی تشکیل نده ن بو ایکی سیما مملکتین وضعیتینی جدی صورتده مذاکره نتدیکدن سونرا، بو قراره گلدیله که، او وقت حزب توده تسکیلاتینین صدری اولان آقای صادق بادکانی دا جلب نتسینلر.

آقای بادکان اوزون مدت آپاردیغی سیاسی مبارزه لرده آلدیغی تجربه لری نظرده توتوب آقای پیشه وری و آقای شبسترینین ملی شعارلارینی تصدیق ندیب اونلار ایله بو شعارلار اوزرینده فداکارلیق گۆسترمله حاضر اولدو غونو گۆستردی.

او وقت آذربایجاندا حزب توده و جبهه ی آزادی دن باشقا سیاسی بیر تشکیلات یوخ ایدی. کارگرلر اتحادیه سی ایسه کاملاً حزب توده نین تحت تأثیرینده ایدی. جبهه ی آزادی ایسه آقای پیشه وری و آقای شبستری واسطه سیله تشکیل اولدو غونا گۆره، اونلارین نظرینه شریک اولاجاغی احتمالی چوخ قوتلی ایدی. او وقته دک حزب توده تشکیلاتی اطرافیندا توپلانان عضولرین بویوک فداکارلیقلارینا و ارتجاعی عنصرلر ایله آپاردیقلاری شدید مبارزه یه باخمایاراق، عملی بیر قدم گۆتوره بیلمه

میشدیلر. بوندان علاوه حزب طبقاتی شعارلار آلتیندا چالیشدیغی ایچون عموم اهالیینی اطرافینا توپلاماغا قادر اولمامیشدی.

حال بو که، فرقه میزین مؤسسری ملی نهضتیمیزی وجوده گتیرمک ایچون عموم طبقاتی معین ملی شعارلار واسطه سیله جلب نتمک لزومینی جدی بیر صورتده درک نتمیسدیلر. اونا گوره اوچلر، یعنی آقای پیشه وری، آقای شبستری و آقای بادکان اوج گونلوک مذاکره دن سونرا بو قراره کلدیلر که، آقای پیشه و آقای سبستری اول دموکرات فرقه سی نامیله ملی بیر تشکیلات وجوده گتیرسینلر، آقای بادکان ایسه توده تشکیلاتینین باشچیلاری ایله مذاکره ندیب یکی فرقه نین بیرلشمه سینین وسایلینی فراهم نتسین. بو تصمیمدن سونرا آقای پیشه وری ایله آقای شبستری دموکرات فرقه سینین تشکیلینه باشلادیلار. اولجه آزادیخواه شخصلردن مؤسسر تاپماق لازم ایدی. بو ایسه مشکل بیر مسئله حساب اولونوردو. چونکه خلق سیاسی تشکیلاتلاردان نتیجه آلماییب سوزدن و تظاهرده باشقا عمل گورمه دیگینه گوره چوخ چتینلیک ایله ایشلمه گه حاضر اولوردولار. مخصوصا فرقه رهبرلرینین تعقیب نندیگی ملی شعارلار داها بویوک فداکارلیق طلب نیدردی. او وقته دک فارس منعصبلرینین آپاردیقلاری تبلیغات سایه سینده آذربایجانلی نوزونون ملی خصوصیاتینی اظهار نتمگه جرات نشان ونره بیلمه دیگی ایچون مسئله فوق العاده جدی بیر مسئله ایدی. خلق عمومیتله ایسته دیگینی آشکار صورتده دیله گتیره بیلمیردی. اونا گوره ساده بیر صورتده خلقه یاناشیب فرقه تشکیلینه دعوت نتمک نتیجه ونره بیلمیردی. بو ننو نظره آلدیقدان سونرا آقای پیشه وری فرقه میزین بیرینجی کتبی مدرکی، فعالیتیمیزین بونوره داشی اولان معروف ۱۲ ماده لی ۱۲ شهریور مراجعتنامه سینین آذربایجان و فارس دیلرینده قلمه آلدی. آقای شبستری آقای بادکان ایله مذاکره دن سونرا قرار اولدوکه، بو مراجعتنامه بیر عده آزادیخواه‌لارین امضاء سینا ینتیشدیکدن سونرا شهریورین ۱۲ سینده منتشر اولسون.

امضاء توپلاماق نوزو مشکل ببر ایش ایدی. بونولا بنله فرقه یاراتماق ایسته ین رهبر لر مایوس اولماییب تانییب بیلدیکلری آزادیخواه‌لارا مراجعت نده رک مراجعتنامه اونلار اچون اوخویوب نوز مقصدلرینی بیان نئدیلر.

ایش، اولده دندیگیمیز کیمی، آغیر و قدم خطرناک ایدی. اونا گوره هنوز اعلامیه منتشر اولمادان اول بعضیلری متوحش اولوب نوز امضالارینی کنری گوتورمک ایسته دیلر. باشچیلارین تصمیمی ایسه قطعی ایدی. اونا گوره قیرخ سگیز نفرین امضاسیله ۱۲ شهریورده مراجعتنامه میز انتشار تاپدی. مراجعتنامه نین انتشاری آذربایجاندا بویوک حادثه ایدی. شهریوردن اول اونون اوزو اطرافه گوندریلدیگی ایچون آذربایجانین هر طرفیندن تلگرافلار سنل کیمی آخماغا باشلادی. ایلر بویو آزادلیق عشقینده یانیب باخیلان خلق کتله لری تلگرافلار واسطه سیله نوزلرینین دموکرات فرقه سینه الحاقلارینی اعلام نئدیلر. بو تلگرافلار فوق العاده مارقلی سنلردیر. اونلارین بعضی سینده یوزدن زیاده امضاء واردیر. بوتون شهر، قصبه، حتی کندلریمیزده بنله همان شهریور گونلرینده بویوک حرکت وجوده گلدی. مراجعتنامه نین انتشاریندان ایکی گون سونرا منتشر اولان آذربایجان روزنامه سینین صفحه لری تبریک تلگرافلار یله دولماغا باشلادی. مثلا بو روزنامه نین بیرینجی شماره سینده اهر، جلفا و مرند دن گلن تلگرافلاردا ۸۷ امضاء وار ایدی. همان روزنامه نین ایکینجی شماره سینده گلن تلگرافلارین امضاسی ۲۵۱-ه، روزنامه نین اوچونجو شماره سینده ایسه بو امضالار ۷۵۰ یه چیخدی. بو نحوایله تلگرافلارین گونلوک امضالاری مینلره بالغ اولوردو.

بیلدیگیمیز کیمی ایکی گون مراجعتنامه دن سونرا آذربایجان روزنامه سی انتشار تاپدی. بو روزنامه سابق آذربایجان جمعیتینین اورغانی اولوب آقای شبسترینین مدیریت ایله منتشر ندیلمیشدی. اونا گوره همان آد و همان مدیریت ایله ایشه باشلاندی. آذربایجان روزنامه سینی بو دوره ده آقای پیشه وری شخصاً بازیب اونا مستقیماً رهبرلیک نئدیگی ایچون فرقه نین گونده لیک ایشلرینین آینه سی

اولابيلميشدى. خلق هامى بو واسطه ايله فرقه نين ايشلريندن اطلاع تاپير. فرقه عضولرى ايسه اونون مقاله لرینی نوزلرینين تبليغات ايشلرينده موضوع قرار وئريردیلر.

مخصوصا مقاله لرده اعلامیه نين موادى تشریح ندیلير. اونلاردان ماهرانه بير صورتده سياسى و تبليغاتى نتیجه لر آلينير و بو واسطه ايله خلقين افکاريندا بؤيوک انقلاب ياراديليردى. مثلا بيرينجى نمره بيرينجى نمره نين باش مقاله سينده آقاي پيشه وری "فرقه ميز ايشه باشلادی" سرلوحه سی آلتیندا بنله يازيردى. (دوشنبه گونو فرقه ميزين مراجعتنامه سی انتشار تاپدی. بو مراجعتنامه خلقيميز طرفيندن گننیش توجه و بؤيوک رغبتله قارشيلاندى. مينلرجه آذربايجان شهرلرينده مراجعتنامه ياپيشديريلميش ديوارلارين قاباغيندا توپلانیب اوره ک دويونتوسوايله اونو آخره قدر اوخودو. دوشوندو. آفیشلادی و بو واسطه ايله سعادت و آزادلیغی ایچون يول آچیلديغینی حس نئدی.)

مراجعتنامه ميزين دلی اولدوقجا آيدین و صریح ایدی. بورادا خلقين ایستکلری، آرزولاری و احتیاجلاری چوخ آيدین بير صورتده گؤستريلمشدی. (بیر ایرانين استقلاليله علاقه دار اولدو غوموز ايله برابر. آذربايجان خلقينين فرهنگى اختیاراتى و نوز مقداراتينين نوز گوجوايله تعیین نتمه سینی رزو نديریک. بیز اول ديليميزده فرهنگ، بهداشت و دولت اداره سی طلب نديریک. نوز ديليميزده کتابيميز، روزنامه ميز و ادبياتيميز آزاد بير صورتده وجوده گلمه سینه، خلقيميز مترقی بير خلق اولماسينا امکان وئريلمه ليدير. بیز بيرينجى بويه ده نوز نويميز اولان آذربايجاندا باشلايب بورانين ترقيسینی تأمين نتمکله چالیشيريق. بونون ایچون چوخ ساده و طبيعى بير تشکيلات وجوده گتيرمگی جداً طلب نديریک. بو تشکيلات ایران قانون اساسی پایه سینی تشکيل نده ن ایالت و ولایت انجمن لریدير. ایالت و ولایت انجمن لری تازا بير تشکيلات دنیلدیر. اونون بؤيوک و تاریخی گنجمیشی واردیر. ایران خلقلری مشروطه و آزادلیق آماق ایشينده آذربايجان خلقينين ایالت انجمنينين

فعالیتینه و فداکارلیغینا بورجلودور. اونا گوره ده مستبدلر و آزادلیق دشمنلری بیرینجی نوبه ده بو تشکیلاتی اورتادان چیخارماغا موفق اولموشدور. فرقه میز ملی بیر فرقه اولدوغو ایچون صنف و طبقه نظرده توتماییب عموم جماعتی نوزبایراغی آلتینا چاغیریر. بو واسطه ایله مرکزی حکومت وینرلی مأمورلارین لیاقتسزلیگی نتیجه سینده میدانا چیخان نفاق و بعضی یاراماز عنصرلرین ناروا حرکتلری سایه سینده نوره تن هر و مرج و شلولوقوغا خاتمه ونره جکدیر.)

یننه همان شماره ده آقای پیشه وری (ایکی یول آیرینجیندا بیزیم آخر سوزوموز عنوانی آلتیندا ایرانین عمومی وضعیتینی تشریح نده رکن فرقه نین یولونو تعیین نده رک یازیر. (بیر دموکراسی و آزادلیغی وار قوه میزله ساخلاماغا آند ایچمیشیک. تازه بیر هیتر میدانا چیخسادا اونون آذربایجانا یولو اولای بیلمز. تازه رضاخانلیق فکرینه دوشن خانلرین آذربایجانا حاکمیت سورمک آرزوسو اوره کلرینده قالاچاق. آذربایجان نوز و نوز ایشلرینی اداره نتمگه قادردیر. اگر تهران حقه بازلاری لندنن آلدیقلاری الهام اوزره آزادلیغی محو نتمکده دوام نده رسه لر بیز بیر قدم ایره لی قویوب تمامیه اورادان قطع رابطه نتمگه مجبور اولاجاییق. تهران حکومتی گرک بیلسین که، او ایکی یول آیرینجیندا دایانمیشدیر. آذربایجان نوزیولونو انتخاب نتمیشدیر. او، آزادلیق و دموکراسی اصولینه دوغرو گنده جکدیر. اگر تهران ارتجاع یولونو انتخاب نده رسه، خداحافظ، بویوروب آذربایجانسیز یولونا دوام نتسین. بودور بیزیم آخر سوزومیز.)

بنله لیکله آذربایجان روزنامه سی فرقه نین کسگین دیلی و قدرتلی تبلیغات واسطه سی اولوب خلقی و فرقه نی هدفه دوغرو سوق نتمگه باشلاییر. آذربایجان روزنامه سی نین مقاله لری خلق ایچریسینده بویوک تأثیر بوراخیر و اونون قوی منطقسی اوخوجولاری دوشونمگ وادار ندیر. عین حالدا روزنامه ۱۲ شهریور اعلامیه سینلی بیر آن بنله نظرندن اوزاق سالمیر. مثلا ایکینجی نمره سینده ایالت

انجمنی باره سینده یازیلان قیسا و معالی مقاله لرده آشاغیداکي صریح جمله لره تصادف ندیریک.

(کمیته میز چوخ تنز بیر صورتده بؤیومگه باشلامیشدیر. بو بیزیم آزادلیغیمیزین ضامنی اولابیلر. لاکن بو کافی ندیلدیر. فرقه سیاسی و اجتماعی تشکیلاتدیر. او، خلقی هدایت و تشکيل نده بیلر، لاکن اونا حکومت نده بیلمز. خلقه حکومت نده بیلن تشکیلات ایالت انجمنی اولاجاقدیر. بو انجمن گرک دموکراتیک اصولیله عموم خلق طرفیندن انتخاب ندیسین. بوتون دولت اداره لری و اونلارین باشیندا دورانلار، نوز ایشلرینده بو ملی تشکیلاتا تابع اولوب اونون دستورلارینی اجرا نتمگه مجبور دورلار. آذربایجان ایالت انجمنی نین بؤیوک سیاسی معناسی واردیر. بو انجمن تهران و ایرانین آیری شهرلرینده باش قالدیرمیش ارتجاع و ضد دموکراسی جریانینا محکم بیر یوموروق و دیش سیندیرجی بیر جواب اولاجاقدیر. تهران ارتجاعی بیزیم انجمن آدینی نشیتدیکده تیره بیب ال آیغینی ایتیرمگه مجبور اولاجاقدیر.)

همان بو مقاله ده فرقه صدرنین بوگونکو شعارلاریمیزی پیش بینلیک نتمه سی آیدین صورتده میدانا چیخیر. آقای پیشه ورینین یازدیغی او مقاله ده آشاغیداکي جمله نی مخصوصا اوخوجولاریمیزین نظرینه ینتیرمکله اثبات نده بیلریک که، فرقه میزین رهبرلری بوگونگو موفقیتلری چوخ آیدین صورتده گورورموشلر. (آذربایجان ایالت انجمنی تک آذربایجان مسئله سینین حلی دنیل، بلکه بوتون آزادلیق مسئله سینین حلی دنمکدیر.)

۱۲ شهرپور مراجعتنامه سی چوخ حرارتلی بیر قلمله یازیلیب اورادا آذربایجانین وضعیتنی آچیق بیر صورتده تشریح ندیلیمیشدیر. مراجعتنامه ده آذربایجان خلقنن دچار اولدوغو اسارت و فلاکتلرین سببلرینی تشریح نده رکن اونلارین اورتادان قالدیریلماسی ایچون عملی یوللاردا گؤستریلیمیشدیر.

مراجعتنامه ده آذربایجان مختاریتینن لزومو متین و محکم دلیللرایله اثبات ندیلیمیش، بو مختاریتین انجمن ایالتی واسطه سیله تأمین ندیلمه سی اورتالیغا

سورولموشدور. بو مراجعتنامه نی دقتله اوخودوقدا آشکار صورتده گوزوروک که، فرقه ایشه باشلادیغی وقت وضعیتنی جدی بیر صورتده مطالعه نتمیش، نوز شعارلارینی اونون اوزرینده قرار وئرمیشدیر. بوگونکو موفقیتلریمیزین الده ندیلمه سینده همان مراجعتنامه نین بویوک تأثیری اولموشدور. کئچن ۱۲ شهریورده قبول ئتدیگیمیز بو هدفه تامیله ینتیشدیگیمیزی اثبات نتمک ایچون مراجعتنامه نین ۱۲ ماده ده عبارت اولان شعارلارینی بورادا تکرار ندیریک.

کتاب منبع سی: شهریورین اون ایکی سی

۱۳۲۴ - ۱۳۲۵

آذربایجان دموکرات فرقه سینین بیرنجی ایل دونومی مناسبتیله

مرکزی تبلیغات شعبه سینین نشریه سی

تبریز ۱۳۲۵

تایپ الین: یاشار آذری

کتابخانین انترنت آدرسه: <http://www.javaan.net/nashr.htm>

پست آدرسه: BM IWSN, London WC1N ۳XX, UK

ایمل آدرسه: yasharzarri@yahoo.com

نشر کارگری سوسیالیستی نین مسئوله: یاشار آذری

یازیلان تاریخ: ۱۳۸۴